

פרשת ואתחנן

פרק ד

(טז) והצורות השבע וארבעים הנשארות. כי מ"ח צורות יש בגלגל המזלות.
(כו) הטוען ער ולבו ישן. ר"ל שאין לו <לב>² להבין כי זה נאמר דרך משל, כי השמים לא ישתנו, רק במצב.
(כח) ואין צרך להזכיר החמישית. ר"ל חוש המשוש.
(לב) ולמקצה השמים. רמז לאויר שיש לו קצוות. ר"ל הרקיע³ הנעשה⁴ מהאויר, כי הגלגלים הם כדוריים ואין להם קצוות.
(לה) כי המדבר הוא אלהים. ר"ל המלאך, כי אלהים שם מונח⁵ למלאכים.⁶ כי יש מי שלא יבין דרך קצרה. זה אמר בעבור אמרו⁷ 'האלהים' בה"א הידיעה.⁸ ורצה לומר שלא יצטרך ה"א ההודעה, כי המדבר עם הנביאים הוא לעולם מלאך, לא השם. אבל הודיעו⁹ בעבור שיש¹⁰ מי שלא יבין.
(לח) בשמים שהוא ממעל בן אדם ועל הארץ שהיא תחתיו. אמר זה בעבור שהשמים כדוריים והארץ באמצע, כנקודה בתוך העגולה,¹¹ ולא יתכן לומר שזה ממעל וזה מתחת, רק בערך לשוכנים על הארץ.

פרק ז

(ט) לאלף דור. טעו האומרים כי בל"ו <אלפים>¹² ישוב גלגל המזלות. זהו דעת בטלמיס שאומר, שסובב גלגל המזלות מעלה אחת במאה שנה.¹³ כי הנה נמצא המעלה בע' שנה. ר"ל¹⁴ שזמן דור אחד הוא ע' שנה. אם כן, באלף דור יכלו ע' אלף <שנה>¹⁵, שהוא זמן סבוב גלגל המזלות סבוב שלם לפי <סבוב>¹⁶ מעלה אחת לע' שנה כדעת אלבתני וחבריו.¹⁷ וטעם 'אלף', עד אין קץ. אחר כן שב מזאת הסברא בעבור שאמר במקום אחר, כי 'אב ובנו שנים דורות' (א"ע, שמ' א, ו), ויש שחיהם קצרים ויש ארוכים, על כן אמר שטעם 'אלף', עד אין קץ.

¹ בכ"י ג: ר"ל.

² כך בכ"י בגדה; בכ"י א ליתא.

³ בכ"י ג: ר"ל במלת יהי רקיע פי' הרקיע הוא.

⁴ בכ"י דה: שנתהווה.

⁵ בכ"י דה: מוכיח.

⁶ ראה א"ע, וי' כד, טז.

⁷ כ"י ג מוסיף: הכתוב.

⁸ בכ"י דה: ההודעה.

⁹ בכ"י ב: ה"א הדעת.

¹⁰ בכ"י בדה ליתא.

¹¹ ראה א"ע, בר' א, א.

¹² כך בכ"י בדה; בכ"י א: שנה.

¹³ ראה א"ע, ספר העולם, מהדורת י"ל פליישר, עמ' 10.

¹⁴ בכ"י ב: רק.

¹⁵ כך בכ"י בדה; בכ"י א ליתא.

¹⁶ כך בכ"י בדה; בכ"י א ליתא.

¹⁷ אסטרונום ערבי (858-929). לרעיון שהכוכבים סובבים מעלה אחת בשבעים שנה ראה א"ע, ספר העולם, מהדורת י"ל פליישר, עמ' 12.